

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravljanje v Ljubljani,
Narodni dom, L. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina . . . . . 6 dinarjev,
za inozemstvo . . . . . 8 dinarjev.

Stanovanjska politika.

Prvi november se bliža. S tem dnem ima prenehati zaščita najemnikov. Ima nastopiti svobodna konkurenca pri oddaji stanovanj in pri določanju višine najemnine. Torej naj pride čas, ko je stanovanj dosti in je zato vsaka zakonita zaščita socialno slabijih najemnikov nepotrebna. Temu pa ni tako. Izven vsakega dvoma je, da stanovanjska kriza še postaja in da ni samo sitnost sedaj še zaščitenih najemjemalcev, ako proti ukinitvi stanovanjske zaščite protestirajo in s strahom gledajo, kako se bliža poostritev njih že itak bednega socialnega položaja. Sedanji minister za socialno politiko dr. Gosar je v tem vprašanju nekam vase zaprt in ne pove jasnih besed. Samo splošno govori, samo da nadležne interesente odpravi. Prvi november je blizu in do tega časa bo težko mogoče kaj ukreniti. Saj se še 20. oktobra sestane skupščina, da se definitivno konstituira. Udarec torej prihaja in nanj je treba biti pripravljen. Udarec daje država, katera bi morala biti prva zaščitnica gospodarsko slabijih slojev.

Ravno delavstvo tega problema pod nobenim pogojem ne sme pustiti iz vidika in mora porabiti vse svoje moralne in gnotne sile, da mu je kos, odnosno da paralizira kvarne posledice brezzakonitega stanja. Dolžnost zaščite bodo morale prevzeti občine, zlasti v naših mestih in večjih industrijskih krajih, katere bodo morale priti do zaključka, da mora stavbena in stanovanjska politika tvoriti del stalne in vestne komunalne brige. Nekam nerazumljivo je, da so občine ravno v času, ko je stanovanjska kriza bila in je najakutnejša, tako malo dela in zmisla posvečale temu povojnemu socialnemu pojavu, ki se ne izraža samo v pomanjkanju stanovanj, ampak tudi v drugih momentih, predvsem v nehigijenskih stanovanjih, nesistematičnosti lege in ureditve stanovanjskih prostorov itd. Treba je, da se naše občine v tem pogledu modernizirajo in ustvarijo stalno in sistematično skrb za stavbeno in stanovanjsko politiko v najširšem pomenu besede. Tudi, ko bo hiš dovolj, stanovanjski problem za moderno občino ni rešen.

S stanovanjskim problemom je v ozki zvezi cela vrsta drugih vprašanj, ki se dotikajo zlasti delavčevega življenja. Nočemo govoriti o moralnih straneh stanovanjskega vprašanja, kakor je poglobitev družinskega življenja, dvig kulture in splošnega življenjskega nivoja delavca. Stanovanjski problem igra predvsem v socialno-higijenski politiki odločilno vlogo in tu zlasti v borbi proti tipičnim delavčevim boleznim, kakor so jetika, revmatizem, živčne bolezni. Pri nas uganja socialno-higijenska politika malo preveč krivičnosti brez prave koristnosti. Ne gre jedru do dna. Lepo je, ako država vzdržuje zdravstvene zavode, zida zdravstvene domove, širi propagando, vzgaja izšolan personal itd. Toda, ako pri tem na celi črti pušča iz vidika stanovanjsko politiko, se nam zdi,

da gradi Potemkinove vasi, ki so za oči lepe, v notranjosti pa gnile in zanemarjene. Svet-ske protituberkulozne organizacije, od katerih so na višku one v Ameriki, po stvarnem znanstvenem raziskovanju, na podlagi temeljitega statističnega materiala vedno bolj podčrtavajo dejstvo, da leži bistvo boja proti tuberkulozi v stanovanjski politiki. Pri nas niti tozadevnih začetkov nimamo. V kolikor imamo zbranega statističnega gradiva, se isti nanaša predvsem le na število stanovanjskih prostorov, na druge vidike se pa nismo ozirali. In vendar bi bila socialno-higijenska statistika stanovanj za našo učinkovito socialno-higijensko politiko izredne važnosti.

Da smo mi prva država, ki stanovanjsko zaščito ukinja, je znak našega popolnega neumevanja problemov stanovanjske politike. Pod pritiskom dejstva, da so stanovanjska poslopja nerentabilna, smo podlegli vplivu čistih materialističnih naziranj in pri tem pozabili na vse drugo. Ako bi naša država do sedaj res učinkovito in intenzivno podpirala stavbeno gibanje, kakor je to bil primer v drugih državah, kjer se je letno v stanovanjske svrhe votiralo milijone in milijone, bi bila ukinitve zaščite še deloma razumljiva. Materialne interese hišnih lastnikov je možno na drug način ščititi: znižati davke.

Tako smo stanovanjski problem vrgli raz sebe, še preden smo ga resno pričeli reševati. V tem je novo dejanje v žaloigri naše državne socialne politike.

Ukinite nedeljski pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah.

Narodna strokovna zveza je podvzela v zadnjem času ponovno večjo akcijo za ukinitve nedeljskega pouka na obrtno-nadaljevalni šoli, ker je absolutno krivično, da se obrtnemu vajencu jemlje še ono malo prostega časa, ki mu ga daje nedelja. Obrtni vajenec je preko celega tedna tako zaposlen, da mu popolnoma nedostaja časa za svoje lastne potrebe. Med tednom si tak revež ne more privoščiti niti potrebne kopeli, ne kratkega sprehoda ali izleta, ne more obiskati sorodnikov ali staršev, ker je od ranega jutra do poznega večera na delu ali v šoli. Oni čas, katerega navadno prebije v nadaljevalni šoli, mora pri mojstru nadomestiti z nadurami, ki se raztegnejo največkrat do pozne večerne ure in ob nedeljah popoldne. Tak vajenec nima tedaj niti ene proste urice, ki bi bila popolnoma njegova. Zato je odločno zahtevati, naj se nedeljska dopoldanska šola prenese na delavnik popoldne in naj bo nedelja za vajenca popolnoma prosta, da se tudi on lahko popolnoma skoplje, spočije od napornega dela, napravi sprehod v prosto naravo, obiše sorodnike, katere ima po večini izven Ljubljane, itd. Zakon o zaščiti delavcev predvideva tedensko najmanj neprekinjen 36urni odmor. Pravico imamo tedaj zahtevati tak odmor tudi za šibkejšega vajenca, ki mu največkrat

tudi 36urni počitek ne zadostuje po trudapolnem delu. Pri vajencu pa vidimo, da o kakem odmoru ni govora. Od ranega jutra do poznega večera dela v delavnici ali hiši mojstra, največkrat opravlja poleg vajeniških tudi poselske posle. Ob nedeljah mora od 8. do 12. v šolo, popoldne mora pa nadoknaditi zamudo, ki jo je mojster utrpel s tem, da ga je poslal v šolo.

Za trgovske vajence se je dosegla odprava nedeljskega pouka, zato bo naša upravičena zahteva tem lažje dosegljiva, ker je delo obrtniškega vajenca težje od trgovskih vajencev. Kar velja za enega, naj velja tudi za drugega. Odločno zahtevamo tedaj, da se odpravi nedeljski pouk na obrtni nadaljevalni šoli, zahtevamo pa ravno tako odločno, da poskrbi pristojna oblast za popolni nedeljski počitek obrtniškega vajenca.

Narodno-strokovna zveza je te dni razposlala utemeljeno zahtevo po ukinitvi nedeljskega pouka na obrtno-nadaljevalnih šolah vsem pristojnim uradom. To akcijo naše centrale naj podprejo tudi vsi ostali, ki jim leži usoda naših obrtnih vajencev na srečo. Dajte mladini dovolj odmora, dajte ji priliko poseta narave, dajte ji priliko poseta domačinov in slednjic ne ubijajte obrtniškega naraščaja z večnim delom.

Eno leto prosvetnega dela za delavstvo.

Po vseh prestanih začetnih težavah je lani 15. septembra prosvetni odsek Delavske zbornice pričel redno poslovati. Posamezni klubi Delavske zbornice so več ali manj dvomili v plodovitost odsekovega dela, boječ se, da bodo strankarska nasprotstva zavirala delovanje te vesplošne delavske prosvetne ustanove. Že po enem letu pa lahko ugotovimo razveseljivo dejstvo, da ti dvomi niso bili upravičeni in da je

prosvetni odsek Delavske zbornice v tem kratkem času napredoval izredno lepo.

15. septembra je otvoril prosvetni odsek v Ljubljani, v Gradišču št. 2,

delavsko knjižnico in čitalnico.

Ob otvoritvi je štela knjižnica 3100 knjig, danes jih šteje že preko 6200. Knjižnica se je torej podvojila, to deloma po zaslugi tipografov,

ki so oddali svojo knjižnico v najem pod pogojem, da smejo njihovi člani brezplačno obiskovati knjižnico prosvetnega odseka. Lani je pa dala svoje knjige v najem «Svoboda». Tako je sedaj knjižnica Delavske zbornice edina in **osrednja delavska knjižnica** v Ljubljani.

Promet v knjižnici od 15. septembra 1926. do 1. oktobra 1927. je bil sledeč: obiskalo jo je 5076 članov, izposodilo se je 10.145 knjig, denarnih dohodkov je bilo 13.119:50 Din.

Od 1. marca dalje se je vodila tudi točna statistika, koliko knjig raznih jezikov in razne vsebine se izposodi. Od 1. marca do 1. oktobra 1927. je bilo izposojenih 4840 leposlovnih, 528 znanstvenih, 3654 slovenskih, 1599 nemških in 262 srbohrvatskih knjig.

Knjižnični promet je začel naraščati zlasti potem, ko se je izpopolnila slovenska knjižnica in ko je odsek obogatil nemško leposlovje z najnovejšimi deli.

Članstvo.

Do 1. oktobra je bilo vpisanih ravno 600 rednih članov, izmed teh 472 moških in 128 žensk. Po poklicih je 47 kovinarjev, 38 tipografov in knjigovezov, 37 krojačev, 27 mizarjev, 21 čevljarjev, 21 železničarjev, 13 brivcev, 5 pekov, 4 strojniki, 17 raznih strok, 26 vajencev, 49 ne-kvalificiranih, skupaj 305 delavcev. Privatnih nameščencev je 132, dijakov 96, raznih poklicev 67. Število delavcev v sorazmerju z drugimi ni zadovoljivo.

Po organizaciji jih pripada 262 Strokovni komisiji in «Svobodi», 50 «Krekovi Mladini», 38 savezu grafičnih delavcev, 17 Narodno-strokovni zvezi, 6 raznim organizacijam in 2 Kmečko-delavski zvezi. Neorganiziranih je 225. Delavske strokovno-kulturne organizacije naj po teh številkah vidijo, kje šepajo. — Promet v knjižnici je lep in napreduje sorazmerno s knjižnico.

Prosvetni odsek Delavske zbornice hoče oživeti tudi **delavske knjižnice izven Ljubljane**.

V ta namen je izdal na vse organizacije posebne vprašalne pole. Kajti prava podpora je mogoča šele potem, ko imamo pregled o stanju vseh knjižnic.

Kolikor smo dobili odgovorov, imajo marksistične organizacije izven Ljubljane 19 knjižnic, Krekova Mladina 6 in Narodno-strokovna zveza

3 knjižnice. Nekatere knjižnice (Kamnik, Guštanj, Zabukovca i. dr.) prav lepo uspevajo, večina pa preživlja krizo.

Prosvetni odsek bo vse moralno podprl, finančno pa potom letošnjih društvenih podpor. Tako bo prosvetni odsek postal tudi za **vse slovenske delavske knjižnice** ne samo v Jugoslaviji, temveč tudi v inozemstvu. Celovška delavska zbornica se je n. pr. že obrnila na naš prosvetni odsek radi ustanovitve knjižnice med slovenskim delavstvom na Koroškem. V **Mariboru** se pripravlja ustanovitev knjižnice po vzgledu ljubljanske.

Tečaji in predavanja.

Lani so se organizacije izven Ljubljane pritoževale, da prosvetni odsek posluje samo za Ljubljano. Seveda pa kritiki niso pomislili, da je prosvetni odsek razdelil 80.000 Din podpore društvom, katerih področje se razteza na celo Slovenijo. V drugih ozirih se je pa moral prosvetni odsek Delavske zbornice uveljaviti predvsem v Ljubljani kot središču Slovenije, nakar šele je mogel letos preiti tudi na pokrajino.

V **Mariboru, Celju, Trbovljah, Črni, Mežici, na Jesenicah** in v **Trzinu** — torej v glavnih

industrijskih revirjih, je letos ustanovil prosvetne odseke, ki bodo v teh okrajih z moralno in finančno podporo prosvetnega odseka DZ prirejali izobraževalne tečaje in skioptična predavanja za svoje delavstvo.

Po drugih krajih bodo pa **posamezna društva** prav tako s podporo prosvetnega odseka DZ vršila isto izobraževalno delo.

Prosvetni odsek si je namreč tekom enega leta nabavil 233 serij raznih zanimivih skioptičnih predavanj z gotovim tekstom. Včlanjenim društvom in prosvetnim odsekom je poleg tega brezplačno na razpolago 10 skioptičnih aparatov, ki so skupaj s slikami stali ogromno vsoto, ki bi je posamezna društva ne zmogla. Poleg tega dobe društvene centrale denarno podporo, ki je prej niso imele.

Prosvetni odsek se je torej tekom enega leta razvil v vsesplošno kulturno matico vsega slovenskega delavstva. Z njegovo podporo se bo dvigalo in razcvetelo izobraževalno delo med vsem delavstvom. Koristi od tega bodo imele posamezne organizacije, kakor tudi celoten proletarijat.

★

Socijalni razgled.

Redukcija v artiljerijski delavnici.

V Ljubljani obratuje že dolgo vrsto let artiljerijska tehnična delavnica. Kapaciteta delavnice je odlična, saj je izmed vseh divizijskih artiljerijskih delavnic najmoderneje opremljena. Delavnica lahko zaposli 500 delavcev.

Izpostavljena je pa zadnji čas artiljerijska delavnica večnim neprilikam, ker se državni kredit zanjo vedno zmanjšuje. Redukcije so na dnevnem redu. Delavnica je že enkrat zaposlila 300 delavcev, dočim jih je ostalo po redukciji komaj še 42. Zadnji udarec je bil prizadet delavnici s sprejetjem državnega proračuna za leto 1927./1928. Vojaška uprava je odredila, da se s 1. oktobrom odpustijo zadnji delavci in ustavi obrat.

V delavnici so bili zaposleni predvsem oženjeni delavci, ki pa so najboljše kvalificirani. Opuščeni delavci so z ustavitvijo obrata najtežje prizadeti, tembolj, ker spričo splošne brezposelnosti ne morejo najti prav nikjer zaposlitve.

Upravičeno se je poklicala SLS na odgovornost, da se ravno v Sloveniji demontirajo vojaške delavnice. SLS se je izgovarjala na vse mogoče načine in celo označevala vesti o ukinitvi delavnice za neresnične. «Slovenec» je dne 28. septembra pisal: «Časopisje SDS nesramno izrablja tragično usodo delavstva v artiljerijski delavnici v Ljubljani. Takoj, ko smo za krizo izvedeli, je šel minister dr. Gosar k vojnemu ministru generalu Hadžiču, ki je obljubil, da bo takoj napravil potrebne ukrepe in otvoril nove kredite, da do redukcije v delavnicah sploh ne bo prišlo. To svojo obljubo je minister Hadžič ponovil napram

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Tiničino breme.

«Povsod nisem bila, pa nič ne dé,» se je potolažila in je krenila s ceste po bližnji poljski poti proti Kočuhi. Nekoliko razburjenosti jo je spremljalo po tej poti. Mislila je na dan, ko je zbežala z doma, in na dan, ko se je vračala z očetom nazaj. Spomini s Kočuhe so vstajali, vsaka podrobnost je oživela, kakor solnce jo je objemala minulosť. Med vse to je planila medla senca. Stric Vrtnik gotovo ne mara za tako opravilo, kakršno ima ona zdaj. Gledali jo bodo postrani vsi, vsi... še Francelj.

To je bilo ime, ki ga je Tini vselej izrekla s pobožnostjo. Misli na vse tiste dni, kar jih je preživela na Kočuhi, so se sukale samo okrog tega imena. Kakor odrešenja je čakala trenutka, da se bo mogla zopet razgovoriti z bratrancem. Zdaj pa —

«Najbolje je, če ne grem na Kočuho.»

Toda komaj je bila misel dovršena, je že vedela Tini, da s tem sklepom ni nič...

Sredi polja med Ždovljami in Kočuho leži vas Loka. Tja je krenila Tini, da bi dobila več časa za premišljanje. Šla je od hiše do hiše, toda veselja ni imela nič več s tem opravilom.

«Kaj je to?» je bilo navadno vprašanje tu in tam.

«Vabila na veselico,» je pojasnila Tini in je zapazila z nevoljo, da je njen glas zategnjen in len kot glas beračev, ki nadlegujejo romarje na Macnu.

«Kje?» so poizvedovali mestoma.

«V Reberjah.»

«Kar sami naj se vesele, jim povej!»

Drugje so zopet pritrjevali, češ, da je to nekaj lepega in da pridejo. Ponekod so ji še povedali hiše, kamor naj gotovo nese vabila. In so jo pohvalili in so ji dali kruha in strdi.

Tini, kakor je bila zmotena in zbegana, se je čutila zaradi hvale zelo povišana in je mislila na hiše, kjer je bila sprejeta prijazno, z veliko častjo. Tiste, ki so jo zavrnil, je obsodila v svojih mislih za zoprne in neumne godrnjače. Teh je bilo na Loki največ.

Vzduh je žarel in solnce je že stalo visoko, ko je prišla Tini na kraj vasi. Bila je utrujena in žejna in je mislila na dom. Zdaj bi je mati morda ne tepla... Lahko bi počivala vse popoldne, a zjutraj bi šla zopet na delo...

«S Kočuho tako ni nič,» je sklenila brez nade in je krenila proti domu, toda le par korakov. Kakor je bilo hudo, spomini so vendarle zmagali.

«Že napravim kako,» se je potolažila z brezskrbnostjo mladih dni in je urno odšla naravnost proti Vrtnikovim.

Kakor jo je bila pustila, tako je stala hiša sama in zasanjana sredi drevja. Iz dimnika se je valil dim in od daleč je že dišalo po kosilu.

Tini je postala, še se je mučila glavica s premišljevanjem, potem je vstopila z odločnostjo.

«Dober dan.»

Iz kuhinje se je ozrla teta, v eni roki kuhalnico, z drugo je držala za predpasnik, ki si je brisala z njim potni obraz.

Tinico je malce spreletaval strah, teta pa je rekla samo:

«Joj, Tini.»

Mala je premislila:

«Saj ni res tako hudo.» Z veselim glasom je pojasnila:

«Danes pa nisem ušla.»

«Tako si gosposka,» je stopila teta Mica bliže in je začela ogledovati mlado sorodnico.

«Danes vabim.»

Teta se je nasmehnila:

«Pa ne na svatbo?»

Tini je pozabila na vse drugo in je hitela razkazovat gradove svojih misli:

«O, še vse drugače. Veselica bo v Reberjah. Ves Rož pride skupaj. Rdeče in zelene lučke bodo tam in peli bodo in plesali, oh, še vse mogoče, da sama ne vem, kaj.»

Teto Vrtnico je mučila radovednost:

«Ali bo kmalu?»

Tini ji je ponudila vabilo.

«A, to je tisto, kjer je tvoj atej zraven,» se je namrdnila teta.

Tini je pokimala:

ministru dr. Gosarju v seji ministrskega sveta in je zagotovil, da naj bo dr. Gosar le miren, ker bo prav gotovo pred 1. oktobrom stvar urejena. «Slovenec» končno še pristavlja: «Dela je v artiljerijski delavnici za pet let naprej. Neprestane krize tega zavoda niso utemeljene v dejanskem položaju, ampak v čisto postranskih rečeh.»

Klerikalcem je bila afera z artiljerijsko delavnico predvsem zato neprijetna, ker so se odpuštili obetali ravno na dan pred občinskimi volitvami v Ljubljani. Klerikalci so se bali, da izgube delavske glasove, če njihova vlada zagreši demontažo podjetja v Sloveniji in povzroči brezposelnost delavstva.

Javnost je bila takoj, ko so se pojavila klerikalna pojasnjevanja, mnenja, da se klerikalci samo izgovarjajo in da hočejo radi volitev samo za nekaj dni zavleči porazni vtis demontaže artiljerijskih delavnic. Sodba javnosti je bila pravilna. Prvega oktobra so bili res vsi delavci v artiljerijski delavnici reducirani in do sedaj ni nobena intervencija nič zalegla, da bi se zopet pričelo z obratovanjem. Vse klerikalne obljube so se izkazale kot prazen volilni manever, katerega račun so plačali nesrečni brezposelni delavci artiljerijske delavnice v Ljubljani.

Narodno-strokovna zveza je glede redukcij v artiljerijski delavnici intervenirala v Beogradu in odposlala ljubljanskemu poslancu g. dr. Kramerju memorandum, da skuša pri merodajnih činiteljih urediti zadevo v korist delavstva.

★

Pekovska stavka v Ljubljani

Še traja. Na delo so šli le oni pekovski pomočniki, katerih mojstri so podpisali kolektivno pogodbo. Ugotoviti se pa mora, da so se ob priliki pekovske stavke pokazali ljubljanski pekovski mojstri za skrajno neuvidevne in vsakemu pametnemu predlogu nepristopne delodajalce. Z najbolj socialno reakcionarnim veleindustrijcem se je laže sporazumeti kakor pa z ljubljanskimi pekovskimi mojstri, ki so menda mnenja, da živimo še v starih cehovskih časih. Stavka bi pa bila uspešnejša, če bi imeli bolj zmožno stavkovno vodstvo in je mogoče prav pekovska stavka v Ljubljani pokazala, kako se štrajki ne smejo voditi. Sicer pa o tem še enkrat pozneje.

Rudarsko zavarovanje.

Rudarsko zavarovanje je ogroženo, ker ima sedaj veljavni rudarski pravilnik to kardinalno hibo, da je prispevek za 75 % nižji kakor bi odgovarjalo to valorizaciji predvojnega prispevka, dajatev pa je višja za 70 % kakor valorizirana predvojna dajatev. Pri tem so vse premijske rezerve izgubljene, dajatev se pa dajejo vključ temu za nazaj. Očividno je, da je mogoče vzdrževati tu ravnotežje le s poljubnim jemanjem pridobljenih članskih pravic. Pri tem se pa gode rudarjem velike krivice. Sedanji pravilnik je torej treba zasigurati tudi iz finančne strani, ker morajo večni deficiti gnati Bratovske skladnice v propast.

Izdelan je nov osnutek pravilnika o Bratovskih skladnicah, ki predvideva rešitev finančnega vprašanja in obenem tudi reforme v drugih bistvenih točkah rudarskega zavarovanja. Nov osnutek pravilnika se nahaja sedaj v finančnem odboru narodne skupščine in bo po vesteh iz Beograda prav kmalu v razpravi.

Delavska zbornica za Slovenijo je k novemu pravilniku o rudarskem zavarovanju zavzela tole načelno stališče:

Predvsem Delavska zbornica opozarja, da je nujno potrebno, da se rudarsko zavarovanje čimprej na novo uredi, ker ogroža sedanji način upokojevanja sam obstoj naših bratovskih skladnic.

Predloženi osnutek računa z zahtevami delavstva le v neznatni in nezadostni meri.

Zahteva, na katero polaga delavstvo največjo pažnjo, osiguranje pridobljenih pravic, ni prišla v pravilnik (člen 51) kot prisilna reforma, temveč le kot eventualnost, za katero se bo moralo delavstvo na občnih zborih šele boriti.

Ker pripušča načrt uredbe eventualno osiguranje članskih pravic le osebam z najmanj petimi leti članstva, je mogoče razumeti ester odpor, ki se kaže proti prisilnemu značaju te norme, le na ta način, da se hočejo pridobljene članske pravice rudarjem zavestno jemati in da se hoče omogočiti s prispevki rudarskih delavcev večje, zavarovalno-tehnično neutemeljene dajatve rudniškim uradnikom, paznikom in drugim izbranim delavcem.

Delavska zbornica je informirana, da se ni dalo osigurati članskih pravic v obliki prisilne norme in da se je navajal kot razlog za to, da nekatere pokrajine nimajo stalnega rudarskega delavstva.

Ta izgovor pa je popolnoma neutemeljen. Gre za to, da se osigurajo s prisilno normo pravice že pet let zaposlenih rudarjev, ki se jih mora smatrati vsekakor za stalne rudarske delavce.

Zato predlagamo, da se spremeni člen 51. tako, da odpade za besedilom: Vreme članstva kao i očekivana prava iz ovog osiguranja sačuvaće se... vse nadaljnje besedilo prvega odstavka in ves drugi odstavek.

Čista pariteta je še vedno v toliko kršena, da se delojemalci in delodajalci v predsedstvu Bratovskih skladnic ne menjajo (člen 15.).

Zlasti pa naj odpade v členu 15., prvi odstavek, stavek: Ako je pak broj predstavnika poslodavaca itd. — ker je popolnoma naravno, da bi imela delodajalska grupa v odboru eventualno večino, da bi pa ravno v tem primeru ne dobila niti podpredsednika.

Ker delodajalci ne morejo imeti na razvoju delavškega zavarovanja dovoljnega interesa, mora roditi za zavarovanje najslabše posledice, ako se izroči rudarsko zavarovanje pretežnemu vplivu delodajalcev.

To pa bo po tej uredbi.

Zakaj tudi delavska delegacija bo stala tako pod vplivom svojih delodajalcev, da je verjetno, da bo glasoval vsaj del delojemalskih zastopnikov po direktivi delodajalcev. To tembolj, ker v uredbi delavski delegati proti odpustu niso zaščiteni.

Končno opozarja Delavska zbornica, da zbira članstvo ostalih zavodov za zavarovanje delavcev obligatno prispevke za primer brezposelnosti, medtem ko se predvideva v členu 133. le fakultativna uredba izrednih podpornih fondov za brezposelne.

Tako bomo prišli v področju podpisane zbornice v položaj, da bo brezposelno skrbstvo vsaj zasilno za vso stroko urejeno, samo ne za rudarsko delavstvo in težko kovinsko industrijo, samo ne v obratih, ki so reducirali na tem področju leta 1926. nad 3000 delavcev.

«Zato sem tudi dobila obleko. Je morala mama kar precej ponjo, čeprav je bila nedelja.»

Vrtnica je skimala z glavo in ni rekla ničesar. Ponudila je mali mleka in kruha in jo je peljala v sobo:

«Kar tukaj počakaj, bo kmalu kosilo.»

«Kje pa je Francelj?»

«Žanjemo. So vsi na polju. Pridejo vsak čas domov,» je še pojasnila teta in se je vrnila v kuhinjo.

Tini je bila sama. Komaj je poteklo do brega četrta leta, odkar je zadnjič sedela tu, a zdaj se ji zdi naenkrat vse to že davno, davno. Vendar diha toplota vsepovsod Stara ura meri s stene čas: še prav tako je pikasta in zaprašena kakor pred četrtem letom. Na steklo slikane podobe s črnimi okvirji — vsaka visi tam, kjer je visela že bogve kdaj. Kristus s trnjevo krono se drži še vedno enako in krvave kaplje se niso niti za las izpremenile na njegovem obrazu. Kakor ribezelj silijo na čelo in po licih...

Tini čuti tesnobo in svečanost. Vdano poljublja oko predmet za predmetom — spomin za spominom.

V kotu, navšev nasproti mizi, stoji obilna peč. Z dvema železnima pasovoma je prepašana, lesena klop jo objema — to staro hišno patrono. Tu je ždela Tini pozimi, tu je čula povest o stekleni gori in o zarisani skalici, o zakletem grofu, ki je bil čez dan prašič, po-

noči pa najlepši mladenič na svetu. Pa ga je rešila deklica, ki je dobila od matere za doto samo tri obleke, a od teh je bila ena kakor luna, druga kakor sonce in tretja še lepša od jutranje zarje.

Iz razmišljanja jo je predramil Francelj. Mati ga je seznanila že v veži z novico, zato se mu je tembolj mudilo v sobo. Golovrak in golorok, zagorel in rdeč je obstal pri vratih:

«Tini.»

Dekle se je nasmehnilo v zadregi. Plavica na prsih je bila naenkrat odveč in nemški trak je delal nadlego. Francelj ni videl niti enega, niti drugega, le njo je gledal, ki je odšla nekoč revna in ponižana. Bal se je za svoje skrite misli.

Tako sta si stala nasproti. Ko so prišli ostali, je prebila šele Rezika led:

«Ali ostaneš zdaj pri nas, Tini?»

Izpregovorila je tako prijazno, da je Tini mahoma pozabila na bojazen. Ponovila je vse, kar je že prej pravila teti, le društva ni omenila niti z besedo. Ko je končala, je rekel boter Jože:

«Tako veš, da —»

Tini se je že vdajala veseli misli, da morda pride tudi stric na veselico, toda v istem hipu se je oglasila teta:

«To tako ni nič za nas, ta nemška reč, in še Tomi je zraven.»

Stric je pokimal:

«Tako, da, da —»

«Mi še lahko smukne zopet kako kronico,» je utemeljila teta svojo zavrnitev natančno.

Tini je zardela in povsila oči:

«Bom morala naprej.»

Šlo ji je skoro na jok. Francelj je prvi opazil to izpremembo in je bil v mislih hud na mater.

Pri kosilu bodi pa že pri nas.

Pri tem je ostalo. Razgovor je šepal. O običajni vedrosti in šegavosti, ki je tod med jedjo v navadi, ni bilo sledu. Samo stric je vprašal, ali ima Tini zdaj tudi kri tako marogasto, kakor je trak na torbici. Skušala si je pomagati s smehom, vendar ni hotelo iti prav.

«Čez noč pa pridí k nam!» so jo povabili pred odhodom in Tini je obljubila.

«Tole je najboljša šola za beračenje,» je menila teta Mica kesneje.

«Še vse kaj drugega ne le to,» je zamahnil stric z roko in temna senca mu je za hip zamračila čelo. Domislil se je bil Celovca in prizora pri «Zlatem viru»...

Francelj je bil žalosten in je v mislih spremljal Tinico, ki je šla zamišljena in upehana po klancu proti Šmarjeti. Spoznanje, da Kočuha ni več zavetišče, ampak samo še lep spomin, ji je kratilo pogum in veselje do začetega dela.

(Dalje prih.)

Prav posebno pažnjo polagamo na dejstvo, da prispevek za bratinske blagajne napram predvojnemu ni valoriziran.

Zlasti nedopustni so nizki prispevki podjetij.

Posedica tega mora biti znižanje rent na nizino, kjer izgubijo vsak pomen. (Največ 200 do 300 Din mesečno.)

Zato je treba osredotočiti glavne napore v tem pravcu, da se v svrhu sanacije zavarovanja zviša prispevek rudarskih podjetij in določi doplačilo države v svrhu sanacije.

★

Stanje članstva OUZD v Ljubljani dne 30. junija 1927. OUZD je sestavil statistični pregled o stanju članstva na dan 30. junija 1927. in izkazuje

v ljubljanski oblasti 48.782 članov, in sicer v srezu Brežice 1311, Črnomelj 740, Kamnik 3295, Kočevje 2125, Kranj 7292, Krško 1747, Laško 2427, Litija 2039, Ljubljana-mesto 15.819, Ljubljana-okolica 4705, Logatec 1526, Nov mesto 2448 in Radovljica 3308 članov. — V mariborski oblasti izkazuje OUZD 36.574 članov, in sicer v srezu Celje-mesto 1770, Celje-okolica 5385, Dolnja Lendava 860, Dravograd-Prevalje 2236, Gornji grad 659, Kojncice 1377, Ljutomer 1911, Maribor-mesto 8213, Maribor-desni breg 3671, Maribor-levi breg 2087, Murska-Sobota 1513, Ptuj-mesto 1079, Ptuj-okolica 1774, Slovenjgradec 2450 in Šmarje 1589. — Skupaj šteje OUZD v Sloveniji 85.356 članov, in sicer 58.402 moških in 26.954 žensk.

Politični pregled.

Predzadnjo sredo se je vršila

otvoritvena seja Narodne skupščine.

Otvoril jo je po dosedanem običaju najstarejši član skupščine radikal Joco Selič, pri čemer pa so radičevci ugovarjali, češ, da Selič ni najstarejši poslanec. Za začasnega predsednika skupščine je bil izvoljen z 206 glasovi radikal dr. Perić, za katerega so glasovali tudi Davidovičevi demokrati, ki menijo, da še ni prišel čas za prelom z vladnimi tovariši radikali.

Naslednjega dne so bile v Narodni skupščini

volitve v verifikacijski odbor,

ki ima nalogo, da preišče, ali so vsi poslanci pravilno izvoljeni. Rezultat teh volitev je naslednji: Radikalni so dobili 7, Davidovičevi demokrati in muslimani 5, radičevci 4, samostojni demokrati 2, klerikalci 2 in zemljoradniki 1 člana. Za predsednika verifikacijskega odbornika je bil potem na odborovi seji izvoljeni radikal dr. Subotić.

Že takoj na prvih sejah je prišlo

do burnih izpadov v Narodni skupščini.

Na otvoritveni seji je zemljoradnik Kokanović zaklical klerikalcem, ko so izročali svoja pooblastila: «Kaki kristjani ste vi? Prodali ste se radikalom. Odšli ste v hudičeve roke!» Do velikih škandalov pa je prišlo zlasti ob volitvah v verifikacijski odbor. Takoj v začetku seje so se spopadli radičevci in zemljoradniki z radikali in klerikalci zaradi tega, ker je kot najstarejši poslanec predsedoval otvoritveni seji radikal Selič, dasi je Pasarić skoro za celo leto starejši od Selića.

Do hudega spopada

je prišlo. Čim so pri volitvah verifikacijskega odbora začeli poslanci oddajati svoje glasovnice v volilno žaro. Zvedelo se je namreč, da hoče glasovati tudi skupščinski predsednik dr. Perić, čeprav po poslovniku nima glasovalne pravice. Radičevski poslanec dr. Pernar je z urno krettno iztrgal dr. Periću iz rok glasovnice in jih raztrgal. Zaradi tega so nekateri blizu stoječi radikali navalili na dr. Pernarja, da bi ga pretepli. Dr. Perić je skočil med poslance, da bi jih razdvojil. Čim je izjavil, da se odreka glasovanju, se je burja zopet poglobila.

Splošni položaj se vedno bolj zapleta in vedno vidnejši so

znaki prihajajoče vladne krize.

Davidovičevi demokrati, začasni vladni zavezniki radikalov, se pripravljajo na obračun. Te dni so imeli več dni trajajočo debato o političnem položaju, katere zaključek je bil,

da Demokratska zajednica soglasno izreka Davidoviću zaupnico. Sprejeta resolucija

s posebnim poudarkom obsoja današnji režim nasilja.

S tem so davidovičevci jasno povedali, da sedanja njihova zveza z radikali ne bo daljšega obstanka in da bo vsak hip izbruhnila vladna kriza, ki bo odnesla radikale z njihovim klerikalnim priveskom vred.

Pogajanja za združitev Davidovičevih in samostojnih demokratov

se nadaljujejo in bodo nedvomno dovedla do uspeha. Med zastopniki obeh demokratskih strank, ki vodijo pogajanja, vlada popolno soglasje. Zanimiva je

izjava Davidovičeva, da je treba stvar s SDS čimprej urediti.

Prav tako se vrše pogajanja med radičevci in SDS. Za prihodnje dni se pričakuje, da se bodo za pogajanja med davidovičevci in samostojnimi demokrati izvršila še pogajanja z radičevci.

Med radičevci in samostojnimi demokrati so stiki vedno tesnejši.

Tako se vedno bolj bliža uresničenju ustanovitve velike demokratske fronte, ki bo imela v našem političnem življenju glavno besedo.

Naši odnošaji z Bolgarijo so se te dni zopet poostriili zaradi neprestanih atentatov bolgarskih komitašev. V Štipu je bil v sredo 5. t. m. izvršen nov atentat, in sicer je bil

umorjen naš brigadni general Mihajlo Kovačević.

Neznanec, ki ga je usmrtil s tremi streli, je pobegnil. Napad je izzval v vsej državi nepopisno ogorčenje. Naša oblastva pa so imela srečo in je orožništvo s pomočjo domačinov v soboto izsledilo ob bolgarski meji tri sumljive neznance, ki so se takoj zapletli v boj z orožništvom, ki je dva ubilo z bombo, dočim se je tretji udal.

Ugotovilo se je, da so vsi trije bolgarski komitaši, in da je

eden ubitih komitašev streljal na generala Kovačevića.

Pri prvem zaslišanju je ujeti komitaš izjavil, da je bil skupno z ubitima tovarišema določen od makedonskega odbora, da ubije generala Kovačevića. Razen tega je bilo poslanih od tega odbora v Jugoslavijo še šest komitašev, ki naj bi z atentati povzročali nemire v naši Makedoniji. Sirova atentatska akcija bolgarskih komitašev, ki gre za tem, da bi se odtrgala Makedonija od naše države in priključila Bolgarski, je neprijetno odjeknila v zunanjem svetu, ki ne odobrava teh zločinov.

Zato je

bolgarska vlada na našo noto tudi začela z odločnimi ukrepi proti tako zvanim makedonstvujuščinim

in je razglasila obsedno stanje v svojem delu Makedonije. Bolgarski zunanji minister Burrov se je izrazil, da bo odločno pobijal to zločinsko akcijo komitašev, ki moti prijateljske odnošaje med obema državama. Obenem se je izjavil za nadaljevanje zblizevalne akcije med Jugoslavijo in Bolgarijo.

Resnih zapletitajev zaradi komitašnih atentatov se ni bati.

ker je Bolgarija vendarle pokazala, da obsoja komitaško zločinstvo. Nobeden pravi Slovan si tudi ne more želeti, da bi prišlo do ponovnega krvoprelivanja med bratskima državama.

Narodno-strokovna zveza.

Naša predavanja.

V oktobru priredi Narodno-strokovna zveza pri svojih podružnicah naslednja predavanja:

Senovo: 16. oktobra ob šestih zvečer v rudniški restavraciji o veliki francoski revoluciji.

Ptuj: 17. oktobra ob šestih zvečer v Narodnem domu o pomenu Delavske zbornice in o racionalizaciji dela in delavstva (predava tov. Vladimir Kravos).

Litija: 22. oktobra ob sedmih zvečer na pošti o odkritju Amerike in o Švici, rajju Evrope, I. del.

Stražišče: 23. oktobra ob petih popoldne v prostorih g. Križnarja o delavskem pravu (predava tov. dr. Joža Bohinjec).

Št. Pavel: 23. oktobra ob devetih dopoldne o pokojninskem zavarovanju (predava tov. Franjo Rupnik).

Jesenice: 23. oktobra ob devetih dopoldne v lokalu «Bratstva» na Savi o veliki francoski revoluciji.

Zagorje: 30. oktobra v Sokolskem domu o rudarskem zakonu (predava tov. dr. Joža Bohinjec).

★

Dvoje laži.

«Slovenec» se je zadnji čas kar dvakrat proslavil z lažnivimi poročili o Narodno-strokovni zvezi. V svoji 225. številki z dne 5. oktobra t. l. je prinesel pod rubriko LITIJJA in naslovom «Krvav konec vinske trgatve» poročilo o prireditvah, ki so se vršile 1. oktobra v Litiji. To poročilo je zavil tako, da je bil na vinski trgatvi podružnice Narodno-strokovne zveze zaboden predilniški delavec od svojega sodelavca. Tako poročilo ne dela časti «Slovencu», ker je splošno znano, da se je pretep vršil na cesti daleč stran od prostora, kjer se je vršila naša prireditev. Imenovana delavca, ki sta se pretepala, tudi nista bila na naši prireditvi. Zelo čudno pa se zdi tukajšnjemu delavstvu, da ga «Slovenec» tako napada in kliče okrajno glavarstvo in predilniško ravnateljstvo na pomoč in vse to zaradi dveh, treh pretepačev, katerih se ne manjka tudi v najbolj zagrizeni klerikalni vasi. Zakaj pa tamkaj ne napravi «Slovenec» miru in reda? Zakaj se zaganja baš v naše delavstvo in posebno še v našo organizacijo. Četudi «Slovenca» boli, da nismo klerikalci, naj vsaj pošteno poroča. — Drugič je prinesel ta dični list lažnivo poročilo v svoji 228. številki z

dne 8. oktobra pod rubriko TRBOVLJE in z naslovom «Za novovpokojene, volilce SDS». V tej notici lažnivo poroča, da je prejela naša trboveljska podružnica s strani vodstva SDS iz Ljubljane nalogo, naj skliče shod, na katerem naj delavstvo protestira proti trošenju denarja pri Pokojninski blagajni bratovske skladnice. Ugotavljamo, da ni naša podružnica v Trbovljah prejela nikakega naloga s strani SDS, pač pa je prejela prepis dopisa Delavske zbornice, katerega je poslalo tajništvo v vednost in ravnanje. Dopisu Delavske zbornice je bila pridejana tudi resolucija jeseniškega delavstva, katero dobi «Slovenec» lahko na vpogled pri Delavski zbornici ali pri Jugoslovanski strokovni zvezi, ki je gotovo tudi prejela tak dopis, pa ne od vodstva SDS, temveč od Delavske zbornice. «Slovenec» naj bo kar potolažen in naj kar naprej lažnivo piše o naši organizaciji. S tem nam olajšuje delo, ker sam odvrta pošteno delavstvo od lažnivega klerikalizma. Narodna strokovna zveza, «privesek SDS», bo pa še naprej in nemoteno izvrševala svoje veliko delo med naprednim delavstvom in dala tako «Slovencu» večkrat priliko, da bo o njej pisal. Pozdravljen, glasnik resnice!

★

Izvrševalni odbor NSS ima svojo sejo v nedeljo dne 16. oktobra t. l. točno ob desetih dopoldne v prostorih Pulpanove čitalnice, Gajeva ulica 2 v Ljubljani (poleg Ljubljanske kreditne banke). Načelstvo NSS prosi vse člane Izvrševalnega odbora, da se te seje sigurno udeležijo z ozirom na važnost dnevnega reda.

Ivan Talar † Z Jesenic nam je došla tužna vest, da so tamkaj pokopali našega vrliga tovariša in soustanovitelja naše jeseniške podružnice tov. Ivana Talarja. Pokojnik je dolgo bohehal na znani proletarski bolezn. V zadnjem času je hodil samo še ob palici, kljub temu pa je opravljal svoj posel čuvaja. Pred desetimi tedni je legel v posteljo in tamkaj sklenil v 66. letu starosti svoje življenje. Njegova poslednja želja je bila, da ga pri pogrebu nosijo člani naše podružnice, kar so tudi storili. Njegov pogreb je bil živa priča, kako je bil pokojnik priljubljen. Pogrebu je prisostvovalo veliko število pogrebcev, med njimi polnoštevilno člani NSZ in zastopniki narodno-socialističnih organizacij. Podružnica NSZ mu je na krsto položila lep venec z rdečim trakom ter ga je pri pogrebu spremljala s svojim praporom, za katerega razvitje je imel pokojnik veliko zaslug. Ob odprtem grobu se je od pokojnika poslovil br. Lojze Božič, ki je lepo očrtal pokojnikovo dolgo in trnjevo proletarsko pot. Nobeno oko ni ostalo suho pri tem ganljivem slovesu. Dragemu pokojniku bodi lahka domača gruda in blag spomin med nami. Njegovim preostalim naše iskreno tovariško sožalje!

ST. PAVEL. V nedeljo 9. t. m. smo imeli pri nas prvo letošnje predavanje, ki ga je priredila podružnica Narodno-strokovne zveze v dvorani g. Pickl. O francoski revoluciji je predaval tovariš Kravos, ki nam je predavanje pojasnil z lepimi skioptičnimi slikami. Mnogoštevilno zbrani poslušalci so bili s predavanjem zelo zadovoljni. — Prihodnje predavanje bo v nedeljo 23. t. m., in sicer bo predaval tov. Franjo Rupnik o pokojninskem zavarovanju. Za to predavanje vlada posebno med tukajšnjimi nameščenci veliko zanimanje.

PTUJ. V soboto 8. t. m. se je vršil pri nas članski sestanek podružnice NSZ, ki je bil dobro obiskan. Na sestanku je poročal okrožni tajnik tov. Tumpej, nakar se je razpravljalo o razširjenju podružnice in so se napravili tozadrevni sklepi. Naša podružnica kaže v zadnjem času mnogo živahnosti.

SLOVENJGRADEC. Podružnica Narodno-strokovne zveze bo imela v soboto 15. t. m. svoj članski sestanek ob osmih zvečer. Na sestanku

poroča okrožni tajnik tov. Tumpej in je zato za vse članstvo udeležba strogo obvezna. Na sestanku bodo člani še posebej vabljeni. — Predsednik.

LITIJA. Tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze je imela v soboto 8. t. m. svoje prvo skioptično predavanje v prostorih gostilne na pošti. O veliki francoski revoluciji je predaval

tov. Kravos in žel za svoje izvajanje zahvalo vseh prisotnih. Ob koncu predavanja se je predavatelju zahvalil predsednik uradniške skupine tovariš Bizjak, ki je poudarjal obenem veliko važnost takih predavanj. Prihodnje predavanje bo obsegalo odkritje Amerike in dve otroški pravljici o Snegulčici in o Obutem mačku. Več na lepkih.

Tedenske vesti.

* **Slovensko ženstvo za volilno pravico.** V nedeljo se je vršilo v Mestnem domu v Ljubljani veliko zborovanje slovenskih žen za volilno pravico. Zastopano je bilo na zborovanju vse naše ženstvo ne glede na politično pripadnost in stanovski položaj. Razne govornice so v jasnih in stvarnih besedah utemeljevale zahtevo po ženski volilni pravici, ki jo imajo že mnoge moderne države po svetu. Zadevna resolucija je bila soglasno sprejeta in odposlana Narodni skupščini v Beograd. Podobni zborovanji sta se istočasno vršili tudi v Zagrebu in Sarajevu.

* **Velika skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda v Mariboru.** V nedeljo so se zbrali v Mariboru Ciril-Metodarji na svoji 38. redni veliki skupščini, da položijo račune svojega dela. Zborovanje je vodil predsednik družbe notar g. Aleksander Hudovernik, ki je med drugim opozarjal na razmah raznih nemških organizacij, ki še vedno niso opustile pohlepa po slovenski zemlji. Tajnik g. ing. Mačkovšek je govoril o delu družbe ter omenjal tudi žalostne razmere med našimi zaslužjenimi rojaki na Koroškem in v Primorju. Debata, ki se je razvila, je porodila mnogo novih misli za društveno delo, ki je še vedno potrebno, zlasti ker je mnogo Slovencev še pod tujim jarmom.

* **Naši vojni grobovi na Češkoslovaškem.** Naša vlada namerava končati koncentracijo zemskih ostankov jugoslovenskih vojakov, ki so umrli med vojno na ozemlju češkoslovaške republike. Prihodnje leto bodo izkopali okrog 1400 grobov, ki so zdaj raztreseni po Moravski in Šleziji. Kostni bodo prenesli v znani olomuški mavzolej, ki ga je zgradila lani češkoslovaška-jugoslovenska Liga. Potem pridejo na vrsto grobovi na Češkem, kjer počiva v raznih krajih okoli 1200 jugoslovenskih vojakov. Njihove kosti preneso v mavzoleja v Jindřichovicah in Karlovih Varih, kjer počiva že nad 600 jugoslovenskih vojakov. Zastopniki naše vlade, ki jim je poverjena koncentracija vojnih grobov, odpotujejo v kratkem na Poljsko, kjer počiva okrog 400 naših vojakov. Njihove kosti polože v mavzolej na Poljskem ali pa jih prepeljejo na Češkoslovaško.

* **Socialisti tožijo «Slovenca».** «Delavska politika» piše, da vložijo socialisti proti «Slovencu» zaradi zadnjih grdih napadov, v katerih očitajo socialistom denunciacije proti komunistom, tožbo. Prav verjetno je, da bi «Slovenec» iz strahu pred mariborskimi občinskimi volitvami rad povzročil spor med obema socialističnima skupinama. Klerikalci bi radi tudi v Mariboru ribarili v kalnem.

* **Letalo Aerokluba prispelo v Ljubljano.** Ljubljanski Aeroklub je dobil v nedeljo svoje prvo letalo. Novo letalo je prispelo iz Nemčije zaradi nestalnega vremena in skrajno neugodnih vetrov do Jesenic po železnici. Z Jesenic je bil Aeroklub že v petek obveščen, da je aparat na postaji. Istočasno je prejel klub obvestilo, da je uvoz tega prvega civilnega letala v našo državo dopuščen brez carinskih taks. S to brzojavko so se v soboto odpeljali na Jesenice gg. inž. Bloudek, dr. Rape, pilot Vodišek in dr. Berce, da prevzamejo letalo in pripravijo vse za njegov nedeljski polet v Ljubljano. Tu pa so nastale nepredvidene zapreke: jeseniški upravnik carinarnice med tem še ni dobil od direkcije naloga, da izroči letalo brez ocarinjenja. Položaj je rešil

jeseniški kolodvorski restavrater g. Oswald, ki je položil na carinarnici namesto carine kavejco 40.000 Din, da tako pospeši izročitev letala. Okrog pol 13. ure je bil nato avijon v demontiranem stanju prepeljan z avtomobilom na polje poleg Vrbe. Tu so ga do pol 15. ure sestavili, nakar je pilot Gabriel Vodišek napravil poskusni polet. Zakrožil je trikrat nad Vrbo, nakar je zopet pristal. V avijon je nato sedel še dr. Stane Rape, nakar sta se oba dvignila zopet v zrak ter odplula proti Ljubljani, kjer sta pristala.

* **Lažjavtonomisti.** Pri agitaciji ob priliki občinskih volitev v Ljubljani so se klerikalci posluževali predvsem gesel o občinski avtonomiji. Predstavljali so se volilcem kot največji zagovorniki avtonomnih pravic ljubljanskega mesta in bruhalo so žveplo in ogenj na one, ki so se količkaj pregrešili proti avtonomiji. Že takrat smo poudarjali, da je vsa klerikalna skrb za avtonomijo Ljubljane piškovega oreha vredna in neiskrena. Kajti že zdavnaj so imeli klerikalci priložnost, da razpišejo volitve, a tega niso storili, ker jim ni kazalo, da bi izgubili na mestnem magistratu moč njihovi eksponenti. Tudi sečaj po volitvah nočejo občinskega sveta. V veliko presenečenje vseh onih, ki so na klerikalno želenje o avtonomiji še nekaj dali, so predstavniki ljubljanske SLS vložili pritožbo proti občinskim volitvam z dne 2. oktobra. Klerikalci se dobro zavedajo, da s pritožbo ničesar ne opravijo, pritožujejo se samo zato, da podaljšajo komisariat in s tem komando svojih eksponentov pri mestni občini. Očividni protiautonomistični akt klerikalcev pač znova osvetljuje njihovo lažnivost.

* **Skok umobolnika iz vlaka.** Z vlakom se je vozil te dni transport duševno bolnih iz Avstrije v Ljubljano. Avstrijska oblastva so namreč pozvala našo upravo, naj pošlje spremstvo po duševno bolne, ki se nahajajo v velikem zdravilišču Feldhofu pri Gradcu, pa so naši državljani. Odšlo je nekaj paznikov in paznic, ki so v posebnem oddelku čuvali več moških in ženskih bolnikov. Med umobolnimi je bil tudi 35letni Fran Štachel, ki je bil že prej v zavodu na Studencu, pa se mu je posrečilo, da je ob ugodni priliki ušel; ujeli so ga šele avstrijski obmejni stražniki ob prestopu meje. Oddan je bil nato v Feldhof. Stražniku, ki je med vožnjo čuval Štachla, je bilo naročeno posebno strogo nadziranje. Kmalu, ko je vlak zapustil litijsko postajo, je želel Štachel na stranišče. Paznik ga je povedel do vrat, a naenkrat je nevarni norec s silo zaprl vrata stranišča in se zaklenil. V trenutku nato se je že spenjal skozi straniščno okno in skočil iz vlaka. Progovni čuvaj Stražišar pri čuvajnici št. 600 je pozneje javil, da leži na tiru razmesarjeno moško truplo, v katerem so spoznali, da je umobolni Štachel, kateremu je kolo železniškega voza prerezalo glavo in jo razčesnilo na dvoje. Razen presekanega lobanja je kolo odrezalo nesrečniku levo roko pod komolecem. Telesne ostanke nesrečnega umobolnika so nato zbrali in položili v provizorično krsto ter jo odpeljali v Hotič, kjer so žrtev tudi pokopali.

* **Nesreča pri obiranju jabolk.** Posestniški sin Ivan Jurša iz Ciglenca je obiral jabolka. Veja, na katero je bila oprta lestvica, je bila pa tako trhla, da se je zlomila. Jurša si je pri padcu zlomil levo nogo. Ponesrečenca so odpeljali v bolnico.

* **Nevaren tat pod ključem.** Prejšnji četrtek ponoči je stražnik zalotil v Dravljah že dalje časa zasledovanega nevarnega dolgoprstnika Egidija Senka, ki se je smukal okoli domače hiše, kjer bi spet rad pobasal kako vrednost v svoj žep. Senk je namreč tako brezobziren tat, da mu tudi domačih ljudi ni bilo mar in jim je ukradel, kar mu je prišlo pod prste.

* **Z nožem.** Iz Litije pišejo: Predilničar Berčon in Dolškov hlapec Groznik sta skupaj popivala. Ko pa sta prišla do Šribarjeve restavracije v Gradcu, je menda Berčon udaril Groznika po glavi. Ta se je ujezil, potegnil iz žepa nož in ga zasadil svojemu pivskemu tovarišu v lepo prsno stran. Berčon se je takoj onesvestil. Napadalec je že v zaporu. Ranjeni Berčon se zdravi v domači oskrbi in je upati, da okreva.

* **Dober lov na tatove.** Moščanski župan Oražem je zasledoval s svojim sinom Lojzetom nekega delavca iz Depale vasi, ki mu je ukradel z nove stavbe na Jamskem trgu vrečo cementa. Medpotoma sta pogledala tudi v sosednjo hišo. last Ane V. Na veliko presenečenje pa sta tam zagledala v drvarnici polno Oražmosega lesa. Seveda sta zadevo takoj prijavila stražniku, ki je posestnico zaslišal. Ana V. je takoj obdolžila tatvine svojo stranko Terezo M., ona pa zopet gospodinjo. Kradli sta seveda obe in napravili Oražmu okrog 500 Din škode. Ženski sta se tudi zagovorili ter priznali, da imata shranjeno vrečo Oražmu ukradenega cementa.

* **Oprostitev osumljenecv umora pred mariborsko poroto.** Pred mariborsko poroto so se zagovarjali Bezjak, Klemensberger, Jamernik in Golob, ki so bili osumljeni, da so umorili finančnega stražnika Janka Resnika, katerega so našli mrtvega blizu št. Ilja ob avstrijski meji. Porotniki so krivdo zanikali in so bili vsi osumljeni oproščeni.

* **Sirov napad.** Delavec Jernej Črtanec, stanujoč na Brdu pri Ljubljani, se je vračal zvečer z dela domov. Nasproti barake branjevke Štefanije Dolinarjeve pa so nenadoma priskočili k že starejšemu možu neki neznanci ter ga začeli z vso silo obdelavati s pestmi po glavi, tako da se je Črtanec ves okrvavljen sesedel. Moški so nato pobegnili. Pozneje je Črtanec dogodek prijavil stražniku, ki je napadalce kmalu izsledil v osehah treh delavcev.

* **Grozna nesreča v Štepanji vasi.** Na orožniški postaji v Štepanji vasi je več orožnikov, ki so prišli v Ljubljano, da si plombirajo zobe. Ob prostih urah, ko niso pri zdravniku, se orožniki vadijo v streljanju. Tako sta se te dni zjutraj vadila streljati narednik Zalar in kaplar Janez Plantan. Kaplar Plantan je s svoje puško v dobri veri, da ni nabita, meril na narednika in sprožil. Začul se je pok in v tem trenutku se je narednik Zalar zgrudil mrtev na tla. Plantan je kar okamenel. Proti Plantanu je uvedena preiskava. Nesreča se je zgodila zaradi neprevidnosti.

* **Zastrupljenje z gobami.** Te dni je rodbina Vesijakova v Mariboru nevedoma zaužila strupene gobe, katerih težke posledice so člani rodbine takoj občutili. V popoldanskih urah je vsa rodbina ležala nezavestna, nakar so jo prepeljali v bolnico, kjer so storili vse, da jo ohranijo pri življenju. Očiščenje želodcev je rešilo vso obitelj.

* **Nesreča pri delu.** Lesni delavec Marko Kušar iz Sv. Lovrenca na Pohorju, uslužben pri lesnem podjetniku Lešniku, se je ponesrečil, ko je spuščal hlode po riži. Hlod je skočil iz riže, podrl delavca na tla ter ga ranil po nogah tako močno, da so ga morali prepeljati v bolnico.

* **Radovednost ni vedno dobra.** Neki 19letni hlapec v Selah pri Slovenjgradcu je našel na pašniku stare puškine naboje. Radovednost mu ni dala miru in je z naboji počenjal vse mogoče. Nazadnje se je eden od nabojev, ko ga je obdeloval s kamnom, vžal, eksplodiral in drobec je fantu poškodoval oko, da se mora zdraviti v bolnici.

* **Po plesu pretep.** Iz Zagorja pišejo: Železniški delavec Ivan Koček in njegova dva sinova Lojze ter Nace, doma od Sv. Urha, so šli v ponedeljek zvečer «oferat» k Zimšku, kjer so proslavljali god gospodinje Frančiške. Bili so vsi dobre volje in plesali so vso noč. Zjutraj je prišel v družbo železničar Pfajfar, ki so ga z veseljem sprejeli. Okoli osmih so plesali kolo, pri čemer je prišlo do nesporazumljenja in je Ivan Koček sunil Pfajfarja z nožem. To ie slednjega tako raztogotilo, da je prijel za kolec in neusmiljeno udrihal po Kokecu, ki je dobil težke telesne poškodbe.

* **Vlom v tobačno zalogo v Šmarju pri Jelšah.** Neznani tatovi in vlomilci so vlomili v tobačno glavno zalogo gosp. Ferda Pustka v Šmarju pri Jelšah ter odnesli 35.000 cigaret «Vardar» in 50 škatel neretvanskega tobaka v skupni vrednosti 19.000 dinarjev.

Dopisi.

KOROŠKA BELA - JAVORNIK. V šolskem svetu se je volil nov odbor ter so se razdelile funkcije. V vednost dajemo, da je za blagajnika izvoljen naš župnik, in sicer z glasom župana, ki je socialista. Bivši blagajnik je vršil svojo dolžnost prav vzorno, kar se mu mora splošno priznati. Še pred bivšim šolskim odborom so imeli klerikalci v rokah vso občinsko upravo kakor tudi krajni šolski svet. O razmerah in gospodarstvu smo pa že večkrat pisali, omeniti nam je še dolgotrajno čakanje obrtnikov na plačilo za izvršena dela ali popravila. Večkrat so morali dobavitelji čakati po dve leti. Pri zadnjem blagajniku, ki je bil izvoljen z napredne liste, pa je šlo vse gladko, da so obrtniki hvalili vzorni red. Delavci bi morali vprašati sodruga župana, ali je že izposloval dovoljenje, da bomo smeli na Vseh svetih dan zapeti svojim pokojnim na pokopališču. Doslej nam je g. Zbontar to še vedno zabranil. Sicer pa je sedanji zvezi socialista in klerikalca le čestitati. Kar tako naprej!

SENOVO. V nedeljo 16. t. m. se bo vršilo pri nas skioptično predavanje o veliki francoski revoluciji. Predavanje bo ob šestih zvečer v rudniški restavraciji. Vabimo vse naše tovariše, njihove družine in ostalo občinstvo k mnogobrojnemu posetu tega zanimivega predavanja.

LJUBLJANA. O teh nesrečnih narodnih socialistih, katere so že vse stranke najmanj petdesetkrat pokopale v najglobljejšo črno zemljo, se še dandanes mnogo govori in piše. Posebno veliko se je pisalo o njih pri zadnjih volitvah. In tako, dragi tovariš urednik, dovoli, da napišem tudi jaz par vrstic o teh nesrečnih dveh Italijanih, ne, narodnih socialistih. Pred vsakimi volitvami te stranke nikjer ni in obstoja največ iz petih oseb., pa še te niso pravi narodni socialisti, ker «ta pravi» so pri radikalih, klerikalcih, socialistih, komunistih, radičevcih in v vseh ostalih strankah. Pri zadnjih volitvah je bilo to brati v vseh časopisih, od «Nerodnega dnevnika» pa tja do «Slovenca». Povsod so bili ti preklemani narodni socialisti in so prav za prav bili stebri vseh teh strank. Da, celo tako je izgledalo, kot bi morale vse te stranke na mah skrahirati, če bi narodnih socialistov ne bilo. Od predvolilnih petih narodnih socialistov je njih število naraslo najmanj na par tisoč, ker so jih vse stranke snubile. «Slovenec» je prinesel v svoji 223. številki na dan 2. oktobra genljiv proglas na vse narodne socialiste in jih za Boga milega rotiti, naj volijo dr. Gosarja ali naj pa ostanejo doma, ker je tako sklenil «Volilni odbor pravih narodnih socialistov». Eden «ta pravih» članov te stranke se je odzval temu vabilu tako temeljito, da mu ni zadostovalo glasovanje za dr. Gosarja, temveč je šel v odbor za gradnjo cerkve sv. Frančiška v Šiški in se je takoj naročil na «Cvetje z vrta tega svetnika». Tudi «Nerodni dnevnik» je na eni strani pisal, da narodnih so-

cijalistov ni in da so vsi izginili s površja te nesrečne zemlje, na drugi strani pa je mrgolelo pozivov, naj vsi narodni socialisti storijo svojo dolžnost in volijo edinozveličavnega dr. Ravniharja, ker tako ukazuje «Volilni odbor pravih narodnih socialistov». In tudi dr. Gregorič je izdal proglas na ta prave narodne socialiste in je tudi bil podpisan ta pravi volilni odbor pravih narodnih socialistov. Joj, joj, ti preklemani narodni socialci, koliko dela so nam dali. In nazadnje, ko smo jih 99krat pokopali v ta črno zemljo in jih 101krat prisrčno vabili v svoj tabor in je njil število padlo na pet, pa zopet zraslo na čednih par sto, ti napravijo tako polomijo in pomagajo Narodnemu bloku do tako sijajne zmage. Al' ni kar za poč't. Nič hvaležnosti ni več na svetu. Tolaži nas samo to, da Narodnega bloka niso volili ta pravi narodni socialisti in da jih ni volilo več kot pet. Danes narodnih socialistov ni več. Volitve so za nami in se je njih število zopet skrčilo na okroglo pet ljudi. Pa še teh pet smo zakopali na najbolj globok kraj bele Ljubljane. Tam ostanejo vse dotlej, da pridejo nove volitve in takrat jih privlečemo na dan, jih lepo pomnožimo in pošljemo kot stebrovje in prave narodne socialiste vsem ljubljanskim, in po potrebi tudi podeželskim, političnim strankam. Neprave narodne socialiste, ki so v manjšini, bomo pa vedno pošiljali v boj za Napredni blok, da bodo njegove zmage vedno sijajnejše. — Nepravi narodni socialist.

JESENICE. V naši občini so razpisane občinske volitve za mesec december. Vse tovariše ter somišljenike opozarjamo, da se imajo ravnati po sklepih šestanka 12. t. m. Vsak delavec dobro ve, kako prepotrebno je delavsko zastopstvo v občinskih zastopih in da je kontrola nujno potrebna tudi z naše strani. Mnogokrat se rešujejo vprašanja, ki so za nas delavce velevažna, zato se moramo zavedati, da, čim več bomo imeli v občini zastopnikov, tem več bo veljala naša beseda. K stvari se še povrnemo.

Izjava.

Podpisani odbor «Prosvetnega pododseka Delavske zbornice v Trbovljah» izjavlja, da je poročilo o konferenci, ki se je vršila v petek dne 23. septembra 1927. ob 16. uri v Delavskem domu, katerega je objavilo glasilo JSDS «Naprej» v 35. številki z dne 1. oktobra 1927., na zadnji strani pod rubriko «RAZNO» z naslovom «Trbovlje v splošnem tako neresnično in škandalozno, da se vsakomur, ki je bil navzoč na konferenci, naravnost gnusi.

Ves napad od strani pisca-udeleznika konference na funkcionarja Korimška in ostale odbornike odločno odbijamo, ker se imenovani po krivici blatijo in napadajo. Pisec-udeleženec konference niti tega ne ve, kdo zastopa posamezno organizacijo.

Od prizadete organizacije in «Napreja» zahtevamo, da se pisca omenjenega poročila izšola o vsem potrebnem glede poročevanja, če namreč hočeta, da se v bodoče ne bodo streljali taki kozli. Mi bomo šli odslej preko vsakega sličnega nesramnega blatenja in napadanja in na take neumnosti ne bomo odgovarjali, ker smo s stvarnim in neobhodno potrebnim prosvetnim delom prezaposleni in nimamo časa, da bi se bavili z ničvrednimi posli. Pričakovali smo od pisca-udeleženca pač vsaj nekoliko resnosti, od prizadete organizacije in «Napreja» pa poštene kontrole.

Trbovlje, dne 5. oktobra 1927.

Za Krekovo mladino: Filip Križnik;
Za Društvo rudniških nameščencev: Tine Korimšek;
Za «Svobodo»: Ivan Breznik;
Za Zvezo delavskih žen in deklet: Terezija Špilerjeva;
Za Narodno-strokovno zvezo: Pavel Dornik.

Pogovor o tem in onem.

Zgodovina se ponavlja.

Zgodovina pokazuje, da se na svetu marsikaj ponavlja. Poročila o oropanih carskih grobovih v Moskvi spominjajo na slične dogodke, ki so se odigrali za časa prve francoske revolucije. Tisti tih dogodkov je bila lepa srednjeveška katedrala v St. Denisu, kjer so počivala trupla francoskih kraljev in kraljic.

Dne 1. avgusta leta 1793. je izročil revolucionarski konvent Marijo Antoinetto sodišču. Obenem so tudi sklenili podreti grobove kraljev v St. Denisu. Ta sklep je bil utemeljen s tem, da potrebuje vojska svinca in bron. Krste kraljev so morale dati kovino za revolucionarske topove. Dne 12. oktobra 1793. so prihrumeli delavci v katedralo in se lotili grobnice. Pričeli so s truplom pri ljudstvu najbolj priljubljenega kralja Henrika IV. in odprli krsto. Kralj, ki je bil umorjen leta 1610., je ležal kakor živ. Samo posušil se je in postal prava mumija. Privlekli so ga ven in naslonili na zid. Neki vojak je odstrigel kralju brado. Neka ženska je podrla z zaušnico truplo na tla. Vrgli so ga v novoizkopano jamo, ki je bila nekaj dni pozneje polna ostankov nekdanjih kraljev. V ponedeljek 14. oktobra je prišel na vrsto grob kralja Ludovika XIV., katerega obraz je bil črn kakor saje. Truplo se je razkrojilo in plavalo v smrdeči zelenkasti mlaki. Prav tako je izgledalo truplo Ane Avstrijske. Vrgli so jih naglo v skupno jamo.

V sredo 16. oktobra so odprli zadnji grob, to je grob Ludovika XV., znanega nasledovalca žensk. Baš ta trenutek so peljali v Parizu na morišče Marijo Antoinetto. Gnilo truplo Ludovika XV. je širilo tako strašen smrad, da je vsakom postajalo slabo.

Pod visokimi gotskimi oboki katedrale je bil še grob narodnega junaka maršala Turenna. Tudi ta je postal mumija. Truplo se je ohranilo še bolj kakor ono Henrika IV. Revolucionarji so sklenili, da ne bodo vrgli ostankov slavnega vojskovodje v kraljevsko jamo. Počastili so njegove vojne zasluge s tem, da so izročili njegovo mumijo nekemu Gaucetu, cerkovniku. Ta jo je kazal letoviščarjem ter s tem služil denar. Več gostov si je kaj želelo za spomin od Turenna, zato je Gaucet izdrl mumiji vse zobe in jih drago prodajal. Šele julija 1794. so izročili Turenneve ostanke v narodopisni pariški muzej. Tam je bil razstavljen poleg nagačenih živali in predpotopnih kosti. Šele leta 1800. so Turenna svečano pokopali na odredbo Napoleona.

Konvent je zaplenil in prodal leta 1793. vse dragocenosti katedrale v St. Denisu: zlate svetiljke in svečnike, z dragulji okrašena razpela, meč Device Orleanske in drugo.

Leta 1814. po padcu Napoleona je odredil Ludovik XVIII., pogreb kraljevih ostankov. Razkopali so jamo iz leta 1793., a dvajset let v vlažni zemlji je uničilo vse. Od kraljev so ostale samo kosti in prebite lobanje. Zdaj so zazidani ti ostanke v eni izmed kapelic katedrale St. Denisa. Posebej sta postavljeni krsti obglavljenih Ludovika XVI. in Marije Antoinette.

★

Mladost, očarljivost in ljubezen.

Privlačnost ženske je v mladosti najjačja, kar je popolnoma naravno. O ljubezni v mladosti pojejo skoro vsi pesniki. Toda za pomladjo pride še poletje... Ne more se oporekati dražesti mlade lepote, ali vendar se lahko trdi, da je najvztrajnejša ona ljubezen, ki se poraja v poznejših letih.

Mnoge lepote takoj izgube svojo dražest, čim pridejo v nekoliko zrejša leta. Mnogo je žensk,

ki na prvi mah z neodoljivo silo privlačujejo moške, a čim prestane prvi zanos, izgine tudi ljubezen. S 17 leti dovede deklica moškega do blaznosti, s 25 leti kraljuje kot priznana lepota po salonih in dvoranah, s 30 leti pogostokrat že zatone v pozabnost.

Ženske ne smejo gledati samo na to, da razplamte strasti v srcu moškega, kajti niti eden razumen moški se ne bo zaljubil v žensko, pa naj bo še tako lepa, če nima tudi nekoliko duha. Duhovite ženske so očarljive tudi v svojih poznejših letih.

Lepi Heleni Trojanski v starih grških časih je bilo 40 let, ko jo je Paris odvedel, a Aspazija, ena najlepših grških žena, si je v svojem 35. letu usvojila Perikleja, ki je zaradi nje zapustil svojo prvo ženo. Še v svojem 40. letu je bila priznana lepota. Egipčanski kraljici Kleopatri je bilo tudi že čez 40 let, ko se je vanjo zaljubil ter se radi nje ubil rimski imperator Mark Antonij. Diani de Poitiers je bilo 35 let, ko se je francoski kralj Henrik II. vanjo zaljubil, in to kljub temu, da je bila osemnajst let starejša od njega in že vdova. Avstrijska kraljica Ana je veljala v svojem osemtridesetem letu kot najlepša žena Evrope ter je postala po smrti svojega moža, ko ji je bilo že 42 let, ljubica nekega slavnega moža. Eno leto starejša je bila madame de Maintenon, ko se je francoski kralj Ludovik XIV. vanjo zaljubil, a ko ji je bilo 49 let, se je z njo tajno poročil. Francoska igralka Marsova je bila najlepša, ko je izpolnila svoje petinštirideseto leto. Znana plesalka Izadora Duncan, ki se je te dni smrtno ponesrečila v Parizu, je bila 17 let starejša od svojega moža, slovečega ruskega pesnika Jesenina, ki je zaradi nje izvršil samomor.

Bistroumnost in duhovitost je tisto, kar napravi žensko vedno mlado in privlačno.

★

× **Strašna eksplozija v Newyorku.** V italijanskem delu Newyorka je nastala te dni v neki hiši eksplozija, ki je razdejala celo poslopje. Pri tem je bilo tudi pet oseb ubitih, dvanajst oseb, večinoma težko ranjenih, pa so izkopali izpod razvalin. Ljudje so v nekem možu, ki so ga našli v kleti z razbito glavno, spoznali znanega anarhista. Sosedje pripovedujejo, da sta v tej hiši pred kakim mesecem dva mlada Italijana najela sobo in večkrat prihajala ter odhajala s skrivnostnimi paketi. Vzrok eksplozije se ni dal ugotoviti.

× **Zakladi Mrtvega morja.** Na dnu Mrtvega morja so po ugotovitvi učenjakov neizmerni zakladi. Mrtvo morje ima na svetu največjo zalogo kalijevih soli. Na dviganje teh zakladov se že dolgo pripravlja Anglija in ta mesec bi morala pasti odločitev. Pravico do zakladov Mrtvega morja si pa lastijo tudi Američani, ki trdijo, da tako zvani palestinski mandat ne daje Angliji morja v izkoriščevalni zakup.

× **Izum nove kovine.** V poljski javnosti je vzbudila splošno pozornost vest o izumu nove kovine, ki naj sčasoma nadomesti sedaj tako drago med. Dosedanji poizkusi so pokazali, da je izum zelo važen in da ima nova kovina lepo bodočnost. Kovino je izumil Poljak ing. Pomiankowski, ravnatelj velike kovinske tovarne v Belgiji. Nova kovina se pridobiva iz odpadkov medi in cinka. Izumitelj podrobnosti tega procesa neče objaviti. Na zunaj je podobna nova kovina zlatu in se dá valjati in zavijati kakor med. Prikladna je za izdelovanje novcev, draguljev, zvoncev in raznih okraskov. Nova kovina popolnoma nadomestuje med in je za 40 odstotkov cenejša od medi. Izumitelj je že razkazal v Varšavi celo vrsto predmetov iz nove kovine.

× **Usmrtilitev nevarnega zločinca v Češkoslovaški.** Po obsodbi olomuškega vojnega sodišča so te dni obesili morilca, roparja, vojnega begunca Martina Leciana, ki je v roku treh mesecev poleg treh umorov zagrešil nad 50 raznih hudodelstev ter še po obsodbi poskušal pobegniti iz ječe na ta način, da je enega vojaka ubil, drugega ranil, tretjega pa zapeljal v zločin. Če tega ubežnega poskusa ne bi bilo, bi bil najbrže pomiloščen.

× **Sedemnajst mladih deklet neznanokam izginilo.** Madžarski časopisi poročajo, da je v minulem tednu v solnoški županiji neznanokam izginilo 17 deklet v starosti od 14 do 20 let. Od doma jih je zvalil neznanec, ki jim je obljubljal dobre službe. Oblastvo poizveduje za dekleti in za trgovcem Ivanom Bobikom, o katerem se sumi, da jih je izvalil v javne hiše.

× **Star japonski denar v obliki zlatih jaje.** Potres na Japonskem, ki je številnim prebivalcem prinesel smrt in pomanjkanje, je bil v enem primeru vendarle ključ do poštenega bogastva. Med ponesrečenimi v glavnem mestu Tokio je bila tudi starodavna trgovina Marušaši. Dvanajsti rod je sedanji. V tej rodbini se že več stoletij od roda do roda podeduje zapečateni oporoka s posebno pripombo, da se sme odpreti le v najskrajnejši sili. Ko je sedanji lastnik zaradi požara, povzročene po silovitem potresu, moral zapustiti hišo, je predvsem rešil ta stari dragoceni dokument. Ko je videl, da je popolnoma vse uničeno in opustošeno, se mu je zdel ta trenutek primeren, da oporoko odpre, kar je tudi storil. V pismu je bilo pisano: «Kopljite v kleti.» Obenem je bilo označeno mesto, kje naj kopljejo. Ko je ogenj ponehal, je gospodar sledil navodilu ter izkopal tri lonce, napolnjene z zlatim denarjem v obliki jaje, ki izvira iz starejših časov Japonske. Tako je zdaj bogatejši kakor kdaj poprej, kajti zlatniki predstavljajo veliko bogastvo.

Cene tujem denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo zadnje dni v valutah:

1 dolar za 56'20 do 56'40 Din;
1 italijanska lira za 306'50 do 308'50 Din.

11. t. m. pa v devizah:

1 avstrijski šiling za 8 do 8'03 Din;
1 nemška marka za 13'54 do 13'57 Din;
100 italijanskih lir za 309'29 do 311'29 Din;
1 dolar za 56'63 do 56'83 Din;
100 francoskih frankov za 222'62 do 224'62 dinarja;

100 češkoslovaških kron za 168 do 168'80 Din.

Izvrševalni odbor in
podružnica Narodno-
strokovne zveze na Jesenicah
javljata vsem članom, da je
umrl tovariš

Ivan Talar
delavec K. I. D. na Jesenicah

Pokojnika ohranimo v častnem
spominu kot soustanovitelja naše
jeseniške podružnice.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

«Seveda vem,» odvrne Gordon smehljaje. «Moj prijatelj mi je vse do pičice povedal. On je videl vlačugo, — da, celo govoril je z njo.»

Davis pozabi na gnus, ki ga je doslej navdajal do pijanca. Naglo stopi k Gordonu in vzklikne:

«Ta novica je največje važnosti. Hitro, Gordon, govorite, kje se nahaja Vaša hčerka. Ona nam more dati važna poročila.»

«Rekel mi je,» brblja pijani Gordon, ki vidno hlata po zraku, «ona je — poročena — stanuje v — — —»

Davis zapazi, kako Gordon omahuje. Skoči k njemu, da bi pristregel padec, toda v tem hipu se pijanec s težkim udarcem zgrudi na tla.

Prestrašen se Davis skloni nad njim. V svoje iznenadenje zapazi, kako postaja njegov obraz vidno moder.

«Gordon, Gordon, zavedite se zopet!»

Zaman, mož ga ne čuje več.

«Proklete!» šepne detektiv. «Pr... pekel. Vrag... oh!»

Stekleno štrle vanj oči na tleh ležečega Gordona. Hitro skoči k zvoncu ter na vso moč zvoní. Nekaj stražnikov se takoj pojavi pri vratih. Osupnjeni obstatejo, ko zagledajo nepremično ležečega Gordona.

«Hitro zdravnika — hitro — hitro!» ukaže Davis.

Na postaji se je vedno nahajal zdravnik. Le par minut je poteklo, da je zdravnik na mestu. Hitro poklekne poleg nezavestnega seržanta, mu odpne uniformo ter mu moči sence z vodo. Toda kmalu se dvigne od tal.

«Tu ni nobene pomoči več. Mož je mrtev. Čezmerno uživanje žganja je postalo zanj usodno. Kap na možgane je hitro napravila konec njegovemu življenju!»

Davis udari z ного ob tla.

«Oh, le še nekaj sekund, potem bi bila morda odkrita tajnost, ki nam že več mesecev ne da pokoja!»

Zdravnik vprašujoče gleda detektiva, ki pa nič ne odgovori.

Ko so stražniki odnesli truplo svojega tovariša, hodi Davis kot ujeti lev v kletki po sobi gor in dol. Poročilo glede zginulega bankirja Bella leži nedokončano na mizi.

«Kje je Molly Gordon? Oh, če bi bil pijanec le nekaj minut še živel, potem bi bil vedel, kje se nahaja deklica, oziroma kot je rekel Gordon, mlada žena. Ona ve nekaj o Jaku, morilcu deklet. O tem niti najmanj ne dvomim. Toda kje neki je? Morda celo v tujini! — Mornar je naletel tako dolgo iskano nekje na oddaljenem kraju. In ta mornar se tudi danes odpelje, oklic tudi nič več ne bi hasnil. Oh, človek bi obupal! Ravno tako je kot bi demonska sila s svojimi temnimi krili varovala zagonetnega morilca.

Tako govori Davis sam s seboj nemirno tekajoč po sobi gor in dol. Toda kaj pomaga ta onemogla razkačenost?

Gordon je mrtev. — Storil je konec kot je zadnje čase živel. — Zgrešeno življenje.

Nenadoma Davis obstane. Nove misli so se porodile v njegovi glavi. Dogodki, ki so se zadnji čas pripetili v Londonu, grozno pretepanje znanih lahkoživcev v Chelzeji, slučaj zginulega bankirja Bella, — kaj pa, če ima morda tudi tukaj vmes svoje prste zagonetni morilec? Nemogoče seveda ni! In vendar ima Davis mnogo pomislekov proti temu. Ali je mogoče, da bi grozni človek, pred čegar imenom se še danes vse trese, nenadoma premenil svojo vlogo ter sedaj svoje delovanje usmeril na pustolovce mesto vlačug? Zakaj pa bi to ne bilo mogoče?

Kaj bi bil Davis dal za to, če bi mogel rešiti zagonetko, če bi le enkrat mogel videti groznega moža! Toda ves njegov trud je bil doslej zaman. Svoji nejevolji da Davis glasno izraz. Sicer je pa vse skupaj le domneva. Najbolj gotovo je še, da mož, ki je izvršil grozne umore, sploh več ni v Londonu? Morda je že mrtev? Upoštevati pa je treba, da je imel okrog sebe ljudi, ki so mu slepo sledili. Kaj pa, če so se ti raz-

kropili, — zapustili svojega voditelja? Da, kdo bi mogel dati na to jasen odgovor.

Ozvolvoljen se Davis zopet vsede k mizi. Pero mu hitro teče po papirju, vendar pa s svojimi mislimi ni pri sestavi poročila. Vedno znova mu uhajajo misli v preteklost, na one dneve, ko je policija mrzličavo iskala morilca, ki se je pa vsem njenim naporom, da bi ga prijela, kljubovalno smejal.

Rok se skrajša.

Ko je Maggija Burke odšla s krova podmornice ter dospela skozi klet v vežo, je v svoje nemalo začudenje zagledala na tleh v veži ovoj v obliki pisma. Iznenadena ga pobere. Predvsem si stavi vprašanje, kako je pismo dospelo semkaj.

Deklica se nehoté ozre kvisku. Tukajle, na vežnih vratih se nahaja majhna odprtina za zračenje. Edinole skozi to odprtino je mogla spretna roka vreči pismo v vežo.

Maggija čita naslov: »

«Možu s krinko.»

Te besede je nepobitno napisala ženska roka; pisava je zelo nežna, elegantna in vendar očividno energična.

Maggija se počasnih korakov napoti proti sobi moža s krinko. Ker ji je znano, da je grozni mož že odšel iz hiše, stopi v elegantno opremljeno sobo, ne da bi potrkala. Soba je prazna. — Tajinstveni stanovalec je sedaj bogvé kje ter kuje svoje temne načrte.

Deklica položi pismo na pisalno mizo. Strašno ljubosumje jo navdaja. — V tem trenutku šele čuti, kako visi s svojim srcem na zagonetnem možu.

Kdo neki je dama, ki mu je pisala pismo? Nehoté ji obvisi pogled na sliki ljubke blondinke, ki je stala na pisalni mizi. Pred sliko leži nekaj svežih belih cvetk, ki jih zagonetni mož prav pogosto tja polaga.

Brez srda ogleduje Maggija krasno sliko. To deklico je mož s krinko neizmerno ljubil. — Maggiji je to znano od Billa in Dana. Toda te tekmovalke se ji ni treba več batí. Saj je mrtva, kar sta ji tudi Bill in Dan povedala.

Ljuta bol divja v prsih strastne deklice. Morda pa ljubi mož s krinko drugo deklico? Kaj pa, če na ta tajinstven način dopisuje z njo?

Maggija stisne svoji majhni roki. — Skoro brez uma se zvija v grozni boli. Tedaj pa se ji izvije iz ust lahek vzklik, kajti vrata se nenadoma odprejo.

Lepa deklica se olajšana oddahne, ko stopi v sobo Bill s kratkim pozdravom. Saj se je bala, da se je nenadoma vrnil zagonetni mož. Kaj naj si misli, če bi jo naletel v svoji sobi?

Toda Billu se zdi to samoposebi razumljivo.

«Gospodična Burke,» reče nekam razburjeno. «Povejte vendar, prosim, gospodu, da morata dami, ki ju iščemo, stanovati v mestu. Jim je videl Terezo, ko se je peljala v kočiji, pa ji zopet ni mogel slediti.»

Maggija stoji docela otopela.

«Tereza, kdo je ta — dama?»

«Ah tako, že res, tega še ne veste, gospodična. No, Tereza — španska pustolovka — je najhujša sovražnica milostivega gospoda. Ona je tista, ki je povzročila smrt njegove neveste. Zaseduje jo na življenje in smrt.»

Maggija pokaže na pismo in kratko reče:

«Poglejte, to pismo sem ravnokar našla v veži.»

Bill stopi bliže, toda vidno ga navda strah, ko spozna pisavo.

«To je od nje!» vzklikne plašno.

«Od koga?»

«Od Tereze. Sam vrag jo vzemi, prav lepa stvar more še nastati iz tega. Če vsebuje to pismo tudi take storije kot njena prejšnja pisma, potem bo naš gospodar zopet tako razsrjen, da se bomo vsi tresli!»

Maggijino ljubosumje se je poleglo.

«Razsrjen, pravite? Kaj pa je stalo v prejšnjih pismih?»

Bill zmaje z rameni.

(Dalje prihodnjč.)

Zabavni kotiček.

Nemogoče.

Slaven kipar je sedel v gostilni med meščani. «Poslušajte, mojster,» mu je rekel neki mesar, «ali bi mi hoteli napraviti lep nagrobnik, ko bom umrl?»

«Zakaj pa ne!»

«Veste lep kip angela in spodaj napis: Tu počiva mesar in poštenjak.»

«To je nemogoče!» je izjavil odločno kipar.

«Zakaj pa ne?»

«Ker bi potem vsakdo mislil, da počivata v vašem grobu dva...»

Blaga duša.

Zakonski mož je pred smrtjo izvalil svoji ženi obljubo, da se ne bo novič omožila.

«Vrli možak!» je vzkliknil njegov sosed, «še v svojih zadnjih trenutkih je mislil na to, kako bi nas obvaroval nesreče...»

Kakor doma.

Čebula: «Ti hodiš vsak dan na stanovanjski urad in še sedaj nimaš stanovanja.»

Česen: «Ga tudi ne potrebujem, ker se počutim na stanovanjskem uradu kakor doma.»

Odgovor.

Stric (ki ima prav svetel nos): Ti, Jurček, si moraš nos večkrat očistiti.»

Jurček: «Da, striček, toda tako se ne bo nikdar svetil kakor Vaš...»

Žrtev poklica.

Zora: «No, kako je bilo na ženitovanjskem potovanju?»

Nada: «O, strašno. Kakor veš, je moj mož natakak in kadarkoli je kdo v hotelu potrkal na kozarec, je moj mož tekel tja.»

Pivo je boljše.

Zdravnik (ki je bolniku zabranil piti): «Torej ste nehali piti vino?»

Bolnik: «Seveda, saj je pivo boljše...»

Hiter odgovor.

Zora (na ulici): «Kaj ti pa pade v glavo, Dušan, da me ogovoriš na ulici! Saj sem ti pisala, da te več ne poznam!»

Dušan: «Prav lepo! Se ti bom pa predstavil.»

Brez njegovega dovoljenja.

Mohor: «Jaz bi svoji ženi nikakor ne dovolil, da nosi deško frizuro.»

Mrdun: «Saj jo vendar nosi!»

Mohor: «Da, da, toda brez mojega dovoljenja...»

Izgovor.

Dva gospoda sedita v gostilni. Pri vходу se pojavi grda ženska. Eden gospodov se obrne k sosedu in pravi: «Poglejte, kakšno strašilo.»

Drugi (odgovori v zadregi): «To je moja žena.»

«A tako. No, potem ste srečen človek. Vi bi morali videti, kakšna je šele moja,» se izgovarja prvi.

„DOKO“

Kupite samo domače „DOKO“ čevlje,

ki so zajamčeno domači ročni izdelki in mnogo boljše kakor čevlji izdelani v tovarnah. „Doko“ čevlji so cenejši in boljše kakor tovarniški. Tisoče pohvalnih priznanj. Vsa popravila v 24 urah točno in po najnižji ceni.

LJUBLJANA, Prešernova ul. 9